

ZÁVER

Proces reformy systému dôchodkového zabezpečenia predstavuje veľmi zložitý a komplikovaný mechanizmus. Na jeho začiatku stojí politické rozhodnutie, v lepšom prípade sprevádzané odbornou, ako i verejnou diskusiou. V prípade ČR treba žiaľ konštatovať, že spôsob akým politická reprezentácia rozhodla o výslednej podobe systému a jeho jednotlivých reformných etapách má od diskusie vedenej v rovine občianskej spoločnosti ešte veľmi ďaleko. Na druhej strane však treba oceniť relatívne dobre zvládnutú obsahovú stránku reformy. I v prípade, že by došlo k aplikácii len polovice navrhovaných riešení, takto upravený výsledný systém bude oveľa lepšie pripravený zvládať všetky riziká a nástrahy, ktoré s postupom času budú naň doliehať. V menšej miere sa verejne diskutuje o potrebe uskutočniť celkovú reformu verejných financií, ktorých nie bezvýznamnou súčasťou je aj samotný systém dôchodkového zabezpečenia. Otázky ako podpora zamestnávania starších osôb, úprava systému štátnej podpory, celkové reformovanie systému rekvalifikácie a iné, sú len nepatrným zlomkom okruhov, ktoré bude treba riešiť a upravovať s postupujúcou reformou systému dôchodkov. Reforma ako taká teda predstavuje ucelený rámec veľkého množstva izolovaných krokov, ktorej celkový pozitívny výsledok sa prejaví až v dobe, kedy budú všetky tieto kroky uskutočnené a realizované. Dôležitosť potreby uskutočnenia systémových zmien sa naplno prejaví v dobe krízy. Len krajiny, ktoré prejdú touto bolestivou etapou budú pripravené čeliť nielen tejto, ale i budúcim výzvam.

Hlavný účel mojej rigoróznejšej práce spočíval, na základe komparácie viacerých alternatív reformných spôsobov, praktických skúseností z iných krajín, a v neposlednej miere i pohľadu významných medzinárodných organizácií, vo vytvorení vlastného

modelu fungujúceho systému dôchodkového zabezpečenia. Pri jeho tvorbe som skúmal nielen vyššie uvedené faktory, ale do výslednej podoby som sa snažil zapracovať i prvky, ktoré boli na území ČR využívané v minulosti ale v dôsledku zmien režimu museli byť z neho odstránené. Postupne ako v celej *societe* dochádza k pomalému návratu k pôvodným hodnotám je vhodné, aby aj celý tento proces prerástol do všetkých fungujúcich systémov v krajine. Potreba uskutočnenia reformy bola preukázaná značnými disproporciami ako vo fínačnej, tak i v demografickej neudržateľnosti súčasného systému. Z tohoto dôvodu som na začiatku poslednej kapitoly uviedol širokú škálu princípov, ktoré by mali byť obsiahnuté v novej schéme dôchodkového zabezpečenia, predstavujúc tak akýsi základ „ideálneho“ systému dôchodkového zabezpečenia. Zdôraznil som tak princípy všeobecnej ako aj individuálnej zodpovednosti; princíp oddelenia solidarity od zásluhovosti; princíp finančnej sebestačnosti a udržateľnosti a v neposlednom rade princíp celkovej jednoduchosti a neutrálnosti systému ako celku. Jedná sa samozrejme len o demonštratívny výpočet niektorých najdôležitejších „rysov“ navrhovanej schémy. Pri ich využití sa tak najvhodnejšie ukazuje využitie kombinácie prvkov priebežne a kapitálovo financovaného piliera.

Prvý pilier by bol i naďalej povinný, priebežne financovaný systém, z ktorého by všetky osoby po získaní zákonom stanovenej doby poistenia získavali pri vstupe do dôchodkového veku nárok na doživotné vyplácanie rovnej penzie. Tá by v percentuálnom vyjadrení mala zodpovedať úrovni niekde medzi 15 až 25 percentami výšky priemernej hrubej mzdy v národnom hospodárstve. Jej hodnota by sa následne upravovala v závislosti od rastu tohoto ukazovateľa v budúcnosti. V súčasnosti nastavená dĺžka povinnej účasti v systéme (35 rokov po poslednej novelizácii), by sa mala opätovne predĺžovať, aj vzhľadom na rastúcu, celkovú dobu dožitia sa. Len týmto spôsobom bude prvý pilier adekvátne reagovať na demografické zmeny v spoločnosti.

Druhý pilier by bol charakterizovaný povinnými príspevkami do penzijných fondov, ktoré by boli v správe dôchodkových správcovských spoločnostiach. Tie by k svojej činnosti museli splniť celý rad prísnych kritérií, pričom pri ich naplnení by získali od ČNB licenciu k podnikaniu na trhu penzijných fondov. Pre viac konzervatívne obyvateľstvo by určitú alternatívu k súkromne spravovaným fondom predstavoval štátny penzijný fond. Ten by, na rozdiel od ostatných subjektov, ponúkal len veľmi

konzervatívne portfólio finančných nástrojov. Účel druhého piliera by spočíval vo zvýšení finančného zabezpečenia, pre osoby ktoré majú vyššie príjmy. Preto by jeho príspevková časť bola založená na DC financovaní.

Tretí pilier by sa mal, po vzore schém existujúcich v minulosti, pretransformovať na zamestnanecké schémy penzijného pripoistenia. Tým pádom by tieto príspevky nemuseli podporovať štátnou prémieou, resp. daňovým zvýhodnením zamestnancov. Práve naopak, podpory a úľavy by boli v širšej miere poskytované tým zamestnávateľom, ktorí sa dobrovoľne rozhodli prispievať svojim zamestnancom na penzijné pripoistenie.

Záverom treba opätovne zdôrazniť, že načrtnutý model reformovaného systému sa môže realizovať až po úspešnom zavíšení celkovej reformy verejných financií, pretože len tak sa dá dosiahnuť výsledná neutrálnosť systému.